

TIDSSKRIFTET GRØNLAND

NR. 4/DECEMBER 2018
66. ÅRGANG
DET GRØNLANDSKE SELSKAB

Historiske julebilleder fra Grønland

Fotografer:
R. Bentzen,
J. Nielsen,
E. Holtved,
Leo Hansen,
Ukendt

Se mere på Arktisk Instituts hjemmeside (www.arktiskinstitut.dk)
eller gå direkte til billed databasen (www.arktiskebilleder.dk)

Arktisk Institut, Strandgade 102, 1401 København K
3231 5050, eller arktisk@arktisk.dk

INDHOLD

TIDSSKRIFTET GRØNLAND

Udgivet af Det Grønlandske Selskab
L.E. Bruunsvej 10
2920 Charlottenlund
Telefon 61 60 53 31
Danske Bank konto: 9570-6403476
E-mail dgls@dgls.dk
www.dgls.dk
www.dgls.dk/tidsskriftet-gronland/
IBAN DK 9820 0080 14 80 32 71
SWIFT/BIC NDEADKKK
SE nr. 19 04 29 28

Redaktion:

Uffe Wilken
Det Grønlandske Selskab
Telefon 31 77 20 16
E-mail uw@dgls.dk

De i artiklerne fremsatte
synspunkter er forfatterens egne –
og står i alle tilfælde for forfatterens
eget ansvar.

Redaktionelle synspunkter
i tidsskriftet dækker ikke
nødvendigtvis i alle tilfælde Det
Grønlandske Selskabs synspunkter.

Eftertryk i uddrag er tilladt med
kildeangivelse.

Tidsskriftet Grønland er udgivet
med støtte fra bl.a. Aase og Jørgen
Münters Fond, Kong Christian den
Tiendes Fond og Augustinus Fonden

Grafisk udformning

Uffe Wilken

Tryk

Narayana Press

Forsidebillede:

Slædehunde (foto: Carsten
Egevang).

Artikler om det grønlandske erhvervsliv har været
efterlyst af flere læsere. Det rådes der lidt bod på i dette
nummer, hvor de sidste fire artikler alle kredser omkring
Grønlands erhvervsmuligheder ud fra hver sin indgangs-
vinkel.

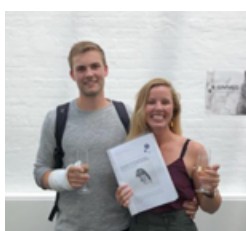
Og så nærmer Julen sig. Ud over en julehistorie sidst i
bladet har dette nummer af Tidsskriftet også en lille
julekonkurrence, som vi ønsker læserne god fornøjelse
med.

Glædelig jul!

- 226 EMILIE SANDAGER OG JAKOB JENSEN:
Hundesyge i Grønland
- 234 JULEKONKURRENCE:
Hvor er parcanisserne?
- 235 PER DANKER:
Der var engang et lokalblad
- 256 METTE MØRUP SCHLÜTTER:
**Ældres livshistorier – et bidrag til
fortællingen om Grønland**
- 261 PETER STOUGAARD:
Grønlands skjulte skatte vs. 2
- 267 MAJKEN D. POULSEN, REBEKKA J. KNUDSEN, NYNKE
KEULEN, KISSER THORSØE OG ROBERT FREI:
**Fedtsten – Godthåbsfjordens skjulte
ressource**
- 283 RIKKE BECKER JACOBSEN OG LILL RASTAD BJØRST:
Småskalavirksomheder i Sydgrønland
- 295 CARINA REN OG DANIELA CHIMIRRI:
**Turisme i Grønland – før, nu og i
morgen**
- 303 JØRGEN JUNGE BUSCH:
Jul på en østgrønlandsk station
- 307 DET GRØNLANDSKE SELSKAB:
**Meddelelser fra Det Grønlandske
Selskab**

AF EMILIE SANDAGER OG JAKOB JENSEN

Hundesyge i Grønland

Emilie Sandager er født i 1992 i Aarhus. Flyttede til København i 2014. Færdiggjorde i juni 2018 bachelorgraden i veterinærmedicin på Københavns Universitet og læser nu kandidatgraden. Ved siden af studiet

arbejder hun som hjælpelærer for de nystartede dyrlægestuderende. Besøgte for første gang Grønland i april 2018 efter mangeårig interesse for landet og den grønlandske slædehund.

Jakob Jensen er født i 1996 i Klemensker på Bornholm. I 2015 flyttede han til København og i 2018 blev han uddannet bachelor i veterinærmedicin på Københavns Universitet. Jakob påbegyndte i september 2018 kandidatuddannelsen i veterinærmedicin. Ved siden af studiet arbejder han på tre forskellige smådyrsklinikker i Københavnsområdet heriblandt en med tilkaldvagter om natten og i weekenden. Jakob har stor interesse for opdræt af brugshunde, heriblandt jagt- og slædehunde.

I sommeren 2018 afleverede Emilie og Jakob deres afsluttende bachelorprojekt omhandlende hundesyge hos den grønlandske slædehund i et historisk perspektiv i samarbejde med Qimmeq forskningsprojektet.

Slædehundepopulationen har i de sidste 30 år været i kraftig nedgang (Grønlands Statistik, 2018) og en særlig indsats for bevarelse af den unikke hunderace er derfor søsat af forskningsprojektet Qimmeq, der via kulturhistorisk formidling, genetisk kortlægning og sundhedsvidenskabelig forebyggelse forsøger at komme racens overlevelse i møde.

RESUMÉ

Den grønlandske slædehund er under stort pres. Længe har antallet af slædehunde været faldende. Nedgangen skyldes i stor stil massive sygdomsudbrud, der i flere tilfælde har slået flere hundrede hunde ihjel ad gangen. Slædehunden har stor betydning for grønlændernes selvforståelse og en indsats er nødvendig for bevarelsen af en sund og velfungerende hundebestand. Hundesyge er beskrevet blandt de grønlandske slædehunde siden 1860 og har formentlig været grunden til de massive dødsfald blandt fangernes hunde. I denne artikel beskrives kortlægningen af og problemstillingen med de mange udbrud af virus sygdommen – hundesyge – og hvordan sygen smitter, samt hvordan en sund slædehundebestand kan forvaltes.

Baggrund

Den grønlandske slædehund har en stor betydning for Grønlands historie og selvforståelse, og hunderacen menes at kunne spores tilbage til nogle af de første iniutbosættelser 4.000 år tilbage i tiden (Møhl, 1986) og har siden fungeret som et vigtigt redskab til transport og jagt. Desværre er bestanden af slædehunde siden 1990 og frem til 2016 halveret fra omtrent 30.000 til 15.000 (Grønlands Statistik, 2018). Historiske optegnelser har vist, at slædehundene adskillige gange er blevet ramt af alvorlig sygdom, som har dræbt store dele af hundepopulationen inden for de seneste 160 år. Den

Figur 1. Byer der refereres til i artiklen (kort: forfatterne).

grønlandske befolkning er de seneste år blevet opmærksom på konsekvenserne af de massive sygdomsudbrud, hvilket medførte oprettelsen af et statsligt finansieret vaccinations- og chipmærkningsprogram i 2017 (Frandsen, 2017). Hundene vaccineres nu bl.a. mod hundesyge, hvalpesyge og rabies.

Hundesyge

Hundesyge, som også kaldes Canine Distemper, er en smitsom virussygdom, der foruden hunde også kan smitte bjørne, ræve og ulve.

Smitten spredes enten via sekret (f.eks. spyt) eller ved direkte kontakt mellem værtsdyrene. Sygdommen rammer forskellige organer, og symptomer og alvorlighed vil variere fra hund til hund. Typisk ses flåd fra øjne og snude, diarré og opkast, og i nogle tilfælde påvirker virusset hundens centralnervesystem således, at hunden får kramper, huler og ændrer adfærd. Desuden kan man i de mere kroniske tilfælde observere forhornede snuder og trædepoter, da virusset påvirker huden i disse områder (Quinn, 2011).

Østgrønlandske slædehunde. (Bemærk: Ingen af de i artiklen viste hunde er angrebet af hundesyge. Foto: Carsten Egevang).

Unghunde og hvalpe, der ikke er vaccine-rede, er typisk i størst risiko for smitte, da de i tiden efter dieperioden har et særligt lavt immunforsvar.

Da der på hundepladser går mange hunde på relativt begrænset plads, er det vigtigt, at alle hunde er vaccineret, da smitten ellers kan spredes hurtigt og have alvorlige konsekvenser for hundene og hundeejernes erhverv, hvad enten det er fangst eller turisme.

Metode

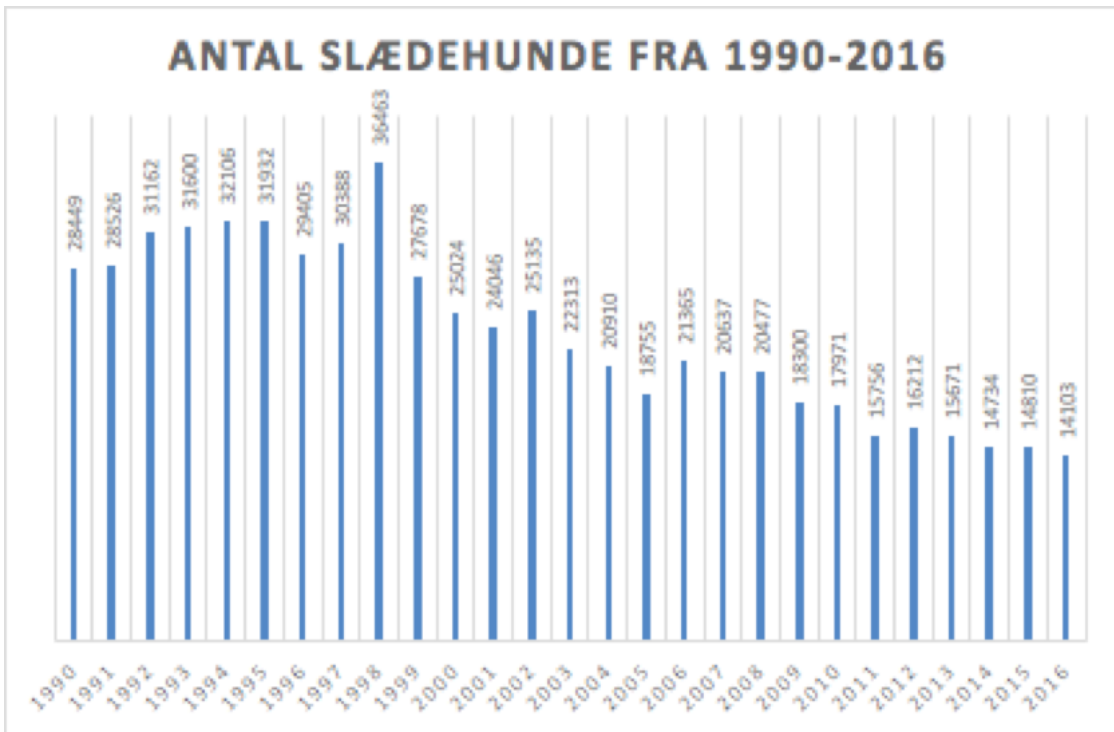
Projektet har belyst og kortlagt udbrud af hundesyge i det nordvestlige Grønland fra omkring 1860 til nutiden ved undersøgelse og analyse af indberetninger fra de daværende distrikter til inspektoratet. Endvidere blev materialet suppleret med litteratursøgninger i Grønlandsposten fra

1940'erne og veterinærfaglige artikler og undersøgelser fra 1988 og frem til 2018.

Forskellige teorier angående smittespredning og prædisponerende faktorer er opstillet på baggrund af beretninger i de pågældende arkiver og nyeste viden omkring sygdomsudvikling i forbindelse med udbrud af hundesyge.

Fra 1871-1936 blev der til det daværende inspektorat systematisk indberettet fra distrikterne Aasiaat, Qasigiannnguit, Qeqertarsuaq, Ilulissat, Qullissat, Uummannaq og Upernavik om alt fra vind og vejr, fangster, sundhedstilstande hos befolkningen og udbrud af hundesygdomme (Grønlands Nationalmuseum & Arkiv, 2018).

Disse indberetninger, som nu til dags er opbevaret i Nuuk på Grønlands Nationalarkiv, var hovedkomponenten i at kortlægge tilfældene af hundesyge i de

Figur 2. Halvering i antallet af slædehunde de seneste 30 år (kilde: Grønlands Statistik).

Nordgrønlandske distrikter i denne periode. Disse indberetninger blev suppleret med samtaler med Selvstyrets dyrlæger og indberetninger og artikler om sygdomstilfælde i nyere tid.

Kortlægning af sygdommen

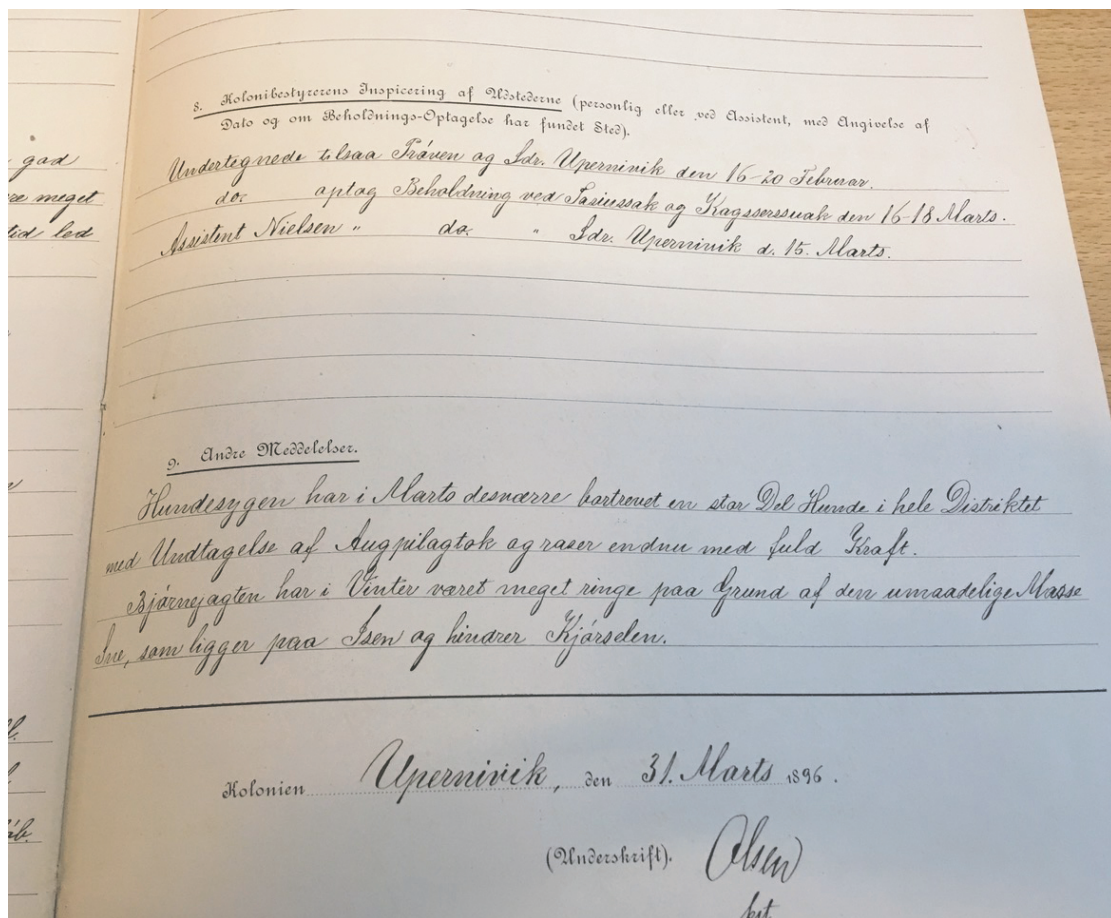
Hundesyge blev første gang beskrevet i det nordvestlige Grønland omkring 1860. Dette udbrud varede i ca. tre år og slog mange hunde ihjel. De efterfølgende år, fra 1860 til 1885, observeredes mange små udbrud i enkelte nordlige områder omkring Upernavik og Uummannaq.

I 1885, 1896 og 1903 var der igen større udbrud, der spredte sig over store områder fra Upernavik helt ned til Aasiaat og slog størstedelen af den daværende hundebestand ihjel.

I 1903 udbrod endnu et stort sygdomstilfælde i de nordlige distrikter, hvorfor dyrlæge S. Hjortlund blev sendt

fra Danmark til Grønland for at beskrive sygdommens karakter og omfang samt at forebygge smittespredning hos hundene. Ud fra hans opdagelser og beskrivelser opstilledes forskellige retningslinjer, der skulle følges, såfremt der blev observeret sygdom hos hundene.

Retningslinjerne bar frugt, for i de efterfølgende år blev der kun beskrevet sporadiske udbrud af svagere karakter. Her var det primært hvalpe og svækkede hunde, der blev dræbt af sygdommen, mens voksne og velernærede hunde overlevede. Det kan derfor tyde på, at de hunde, der havde overlevet tidligere hundesygeudbrud, var blevet immuniseret, idet de havde dannet beskyttende antistoffer mod virussygdommen, mens hvalpe og svækkede individer ikke var beskyttet af antistoffer fra hundens naturlige immunforsvar. Problemstillingen er da, at hvalpe, der blev født efter et sygdomsudbrud, ikke har dannet antistoffer mod hundesygdeviruset,

Figur 3. Et eksempel på en håndskreven skematisk indberetning til Inspektoratet for Nordgrønland fra Upernavik i 1896. Findes i dag på Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i Nuuk.

og de er således ikke beskyttet, såfremt et nyt sygdomstilfælde skulle bryde ud. Derfor så man ofte mindre sygdomstilfælde, der ikke var så omfattende og bekostelige for fangerne, da kun hvalpe og svækkede hunde døde. Hvorfor kunne der så udbryde så massive sygdomstilfælde som i 1885, 1896 og 1903, hvor størstedelen af hundebestanden blev slået ihjel? Her må man finde svaret i, at hundenes levetid var og stadig er relativ kort. En nutidig slædehund i Ilulissatområdet lever i gennemsnit fire-fem år (Wennerberg, *personlig meddelelse*). Dette giver mulighed for en såkaldt epizooti, hvor en stor andel af hundene bliver slået ihjel, da kun en meget lille del af bestan-

den har opnået immunisering, og derfor er den største del af flokken modtagelig overfor smitte.

I 1923 observerede man igen hundesyge, denne gang i Upernavik, efter at en flok af hunde havde været i kontakt med en polarræv.

Beretningerne stopper omkring 1930, hvorefter informationer om hundesyge kun forekommer sporadisk. I Grønlands-posten fra 1940'erne berettes om et større udbrud ved Thuleområdet og udbrud i Østgrønland omkring Tasiilaq (Grønlands-posten, 1944-1948).

I 1988 blev det første bekræftede tilfælde af hundesyge rapporteret fra et meget om-

ÅR	DISTRIKTER:	EVT. KOMMENTARER
1860-1863	Upernavik, Uummannaq, Ilulissat, Qullissat	Alvorlig hundesyge. Mange hunde døde af sygdommen eller blev aflivet. Sporadiske tilfælde forekom i en årrække efter 1863.
1885-1888	Qasigiannguit, Upernavik, Uummannaq, Qullissat og Aasiaat	Alvorlig hundesyge. Symptomer som parese og kramper. Hundesygen har ophav i Upernavik.
1896-1898	Upernavik, Uummannaq, Qullissat, Ilulissat, Qasigiannguit, Aasiaat, Qeqertarsuaq	Alvorlig hundesyge. Symptomer som parese og kramper. Især hvalpe og underernærede dyr dør. Smitten spredtes fra Upernavik til hhv. Uummannaq, Qullissat, Ilulissat og Qasigiannguit.
1904-1908	Upernavik, Uummannaq, Qullissat, Ilulissat, Qasigiannguit, Aasiaat, Qeqertarsuaq	I 1903-1904 forekom hundesygen som slem forkølelse. Hvalpe og afmagrede dyr døde. I perioden 1904-1908 forekom den ondartet, og store dele af hundebestanden i bestemte distrikter bortgik. Symptomer beskrevet fra Upernavik: Deformede og blodfyldte nyrer. Opsvulmet hals og lunge, der fører til kvælning. Sygdommen menes at være spredt til Upernavik fra Kap York (syd for Thule).
1912	Upernavik, Uummannaq, Qullissat, Qasigiannguit, Aasiaat og Qeqertarsuaq.	Mild hundesyge. Beskrives i de fleste distrikter som forkølelsesagtig. Dog er der indberetning om 44 døde hunde i Qasigiannguit.
1919	Upernavik, Uummannaq, Qullissat, Ilulissat, Qasigiannguit, Qeqertarsuaq og Aasiaat	Mild hundesyge. Symptomer manifesterer sig til respirationsvejene og forekommer forholdsvis mildt. Få hunde rammes, og kun hvalpe og underernærede hunde dør. Voksne hunde kommer sig inden syv dage.
1923	Upernavik, Uummannaq, Qullissat, Ilulissat, Aasiaat og Qeqertarsuaq.	Hundesyge med forskellig grad. I Upernavik, Uummannaq, Ilulissat og Qeqertarsuaq har sygdommen medført, at en del hunde er døde eller aflivet. I Qeqertarsuaq i 1922 beskrives forkølelsesagtige symptomer, samt en lilla slimet hinde på øjnene. Dårlig foderstand i bestemte distrikter forværrer hundesygen. I Upernavik meldes der om hundesygeudbrud, efter at hunde var i kontakt med ræve.

Tabel 1. Særligt omfangsrige udbrud af hundesyge fra 1860-1923.

fattende udbrud af hundesyge (Blixenkrone *et al.*, 1989). Endvidere blev det her bekræftet, at hundesyge kan smitte til ræve, og at polarræve derfor udgør en smitterisiko for hundene. Efterfølgende har man gentagne

gange verificeret hundesyge i den grønlandske slædehundebestand, og senest i 2016 blev to hvalpe testet positiv for hundesyge i forbindelse med et udbrud i Ilulissat, der kostede op mod 400 hunde livet.

Sammenhæng mellem ernæringstilstand og risiko for sygdomsudbrud

Gentagne gange blev der i forbindelse med større udbrud fra de nordgrønlandske distrikter berettet om hunger hos hundene som følge af dårlige fangstsæsoner. Om de registrerede dødsfald blandt hundene i den undersøgte periode skyldtes hundens svækkede immunforsvar i forbindelse med sult og minimale kropsreserver, eller om det var hungeren, der medførte organsvigt, der kan give symptomer, der minder om hundesyge, stod uklart eller blev ikke angivet i de skriftlige og skematiske indberetninger fra de daværende distrikter. Dette gav anledning til en potentiel misfortolkning af omfanget af hundesygen gennem en stor del af den undersøgte periode. Dette bør undersøges mere dybgående.

Smitte via den vilde fauna

Fra den vilde fauna udgør polarræve, isbjørne og polarulve en risiko for smittespredning af hundesyge på tværs af store områder. Blot få måneder forinden udbruddet i 1988 i Thuleområdet påviste man hundesyge i de nordøstlige områder af Canada (Leighton *et al.*, 1988), hvor også enkelte tilfælde af smitte af canadiske slædehunde kunne føres tilbage til syge polarræve. Den vilde faunas rolle i forbindelse med smittespredning bør derfor sættes under lup, da det kunne tyde på, at smitten kan forekomme tværs over havisen mellem Canada og Grønland. Enten via drivende is, eller via fast is i den nordligste del af Baffin Bay ved Ellesmere Island og i området omkring Hans Ø.

Afslutning

Undersøgelsen af hundesyge hos den grønlandske slædehund i et historisk perspektiv har åbnet et hav af nye fremtidige forskningsprojekter, der bl.a. kan være med til at forklare og belyse smitteudbredelse via den vilde fauna og fra Canada.

Flere foranstaltninger er allerede indsat i kampen om bevarelse af den grønlandske slædehund. Det nationale vaccinationsprogram og dertilhørende registrering og chipning af samtlige hunde i Grønland har stor betydning for at undgå store og dødelige sygdomsudbrud og imødekommer smittespredning. Dog bør mere personale uddannes til at håndtere hundene og udføre vaccinationerne korrekt, således at man sikrer en ordentlig vaccinationsprocedure, og at hundene bliver vaccineret med en dækkende vaccine.

Endvidere bør man undersøge slædehundenes generelle sundhedsstatus, da underernæring og underliggende sygdom – såsom parasitbelastning og dårlige tænder – kan påvirke og svække hundens almenbefindende, således at den er mere modtagelig for andre sygdomme.

Afslutningsvis må man også anskue den betragtning, at antallet af slædehunde ikke udelukkende er faldet pga. sygdomsudbrud, men også som følge af tidens udvikling i det grønlandske samfund. Hundene erstattes i høj grad af snescootere og andre køretøjer, og de traditionelle erhverv inden for fangst og fiskeri bliver mindre attraktive, hvorfor der ikke længere er et lige så stort behov for hundene. Klimaforandringer har også spillet en rolle for mulighederne for slædekørsel på havisen.

Til gengæld har man i det seneste årti set en stigning i antallet af turister i Grønland, og den grønlandske slædehund betragtes af mange som en af hovedattraktionerne i Grønland. Derfor må der også stilles højere krav til hundeejerne, der skal sikre, at deres hunde er sunde og raske, og at de holdes under acceptable vilkår. Det er altså essentielt at sørge for en god og sund hundebestand, såfremt man ønsker at bevare den unikke grønlandske hunderace og hundeslædekulturen i fremtidens Grønland.

Tak!

Stor tak til Dansk Polarhunde Klub og Veterinær Medicinsk Forening for økonomisk støtte til dette projekt. Endvidere skal en tak lyde til Inge Seiding, Frederik Fabricius og Sanne Eline Wennerberg for deres unikke indsigt og input til projektet. Slutteligt fortjener Rikke Langebæk og Geoff Houser samt resten af Qimmeq-projektet stor tak for deres fantastiske engagement og vejledning i dette projekt.

Litteraturliste

- Blixenkrone-Møller, M., Bohm, J. and Lund, E. (1989) 'Udbrud af hundesyge blandt slædehunde i Nordgrønland', Dansk Veterinær Tidsskrift. Vol. 72, pp. 488–497.
- Frandsen, L. (2017) 'Alle hunde i Grønland skal vaccineres og mikrochippes', Dansk Veterinær Tidsskrift, vol. 09, pp. 15-17.
- Grønlands Nationalmuseum & Arkiv (2018): Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu, Inspektoratet for Nordgrønland/Landsfogeden i Nordgrønland, Skematiske Indberetninger fra:
- Aasiaat/Egedesminde 1876/7-1931/32. A 01.02/73.45/1
- Qesigiannnguit/Christianshåb 1876/7-1931/32. A 01.02/73.45/2
- Ilulissat/Jakobshavn 1876/7-1931/32. A 01.02/73.45/3
- Qullissat/Ritenbenk 1876/7-1931/32. A 01.02/73.45/4
- Qeqertarsuaq/Godhavn 1876/7-1931/32. A 01.02/73.45/5
- Ummannaq 1876/7-1931/32. A 01.02/73.45/6
- Upernavik 1876/7-1931/32. A 01.02/73.45/7
- Grønlands Nationalmuseum & Arkiv (2018): Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu, Inspektoratet for Landsfogeden i Nordgrønland, Indberetninger om tilstanden og begivenhederne fra:
- Aasiaat/Egedesminde 1872-1936. A 01.02/19.20/1
- Qesigiannnguit/Christianshåb 1876-1936. A 01.02/19.20/2
- Ilulissat/Jakobshavn 1875-1936. A 01.02/19.20/3
- Qullissat/Ritenbenk 1871-1936. A 01.02/19.20/4
- Qeqertarsuaq/Godhavn 1872-1936. A 01.02/19.20/5
- Ummannaq/Umanak 1872-1936. A 01.02/19.20/6
- Upernavik 1872-1936. A 01.02/19.20/7
- Grønlandsposten (1944): Grønlandsnyt [online]. Grønlandsposten. Årgang 3, nr. 2, 2. titelblad, pp
20. [citeret 31. maj 2018]. Tilgængelig på internettet: <URL: http://timarit.is/view_page_init.jsp?pagelId=130415
- Grønlandsposten (1944): Grønlandsnyt [online]. Grønlandsposten. Årgang 3, nr. 19, 19. titelblad, pp 219. [citeret 31. maj 2018]. Tilgængelig på internettet: <URL: http://timarit.is/view_page_init.jsp?pagelId=130614&lang=gl
- Grønlandsposten (1945): Grønlandsnyt [online]. Grønlandsposten. Årgang 4, nr. 6, 6. titelblad, pp
68. [citeret 31. maj 2018]. Tilgængelig på internettet: <URL: http://timarit.is/view_page_init.jsp?pagelId=131531&lang=gl
- Grønlandsposten (1945): Grønlandsnyt [online]. Grønlandsposten. Årgang 4, nr. 7, 7. titelblad, pp
83. [citeret 31. maj 2018]. Tilgængelig på internettet: <URL: http://timarit.is/view_page_init.jsp?pagelId=130703&lang=gl
- Grønlandsposten (1948): Grønlandsnyt [online]. Grønlandsposten. Årgang 7, nr. 3, 1. titelblad, pp
12. [citeret 31. maj 2018]. Tilgængelig på internettet: <URL: http://timarit.is/view_page_init.jsp?pagelId=131506&issId=11278&lang=da
- Grønlandsposten (1948): Grønlandsnyt [online]. Grønlandsposten. Årgang 7, nr. 3, 3. titelblad, pp
34. [citeret 31. maj 2018]. Tilgængelig på internettet: <URL: http://timarit.is/view_page_init.jsp?pagelId=131506&issId=11278&lang=da
- Grønlandsposten (1948): Grønlandsnyt [online]. Grønlandsposten. Årgang 7, nr. 5, 5. titelblad, pp
59. [citeret 31. maj 2018]. Tilgængelig på internettet: <URL: http://timarit.is/view_page_init.jsp?pagelId=131531&lang=gl
- Grønlands Statistik (2018): Antal slædehunde efter tid og distrikt, [online]. Statistik Banken, Grønlands Statistik, Grønland [citeret og anvendt den 20. oktober 2018]. Tilgængelig på internet: <URL: http://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland__TU/TUX01.px?rxid=4fad058b-9b8e-4e91-8b03-15949a223a6b
- Leighton, T., Ferguson M., Gunn, A., Henderson, E., Stenhouse, G. (1988): 'Northwest territories: Canine distemper in sled dogs', The Canadian Veterinary Journal. Vol. 29. p. 299
- Møhl, J. (1986) 'Dog Remains from a Paleoeskimo Settlement in West Greenland', Arctic Anthropology, 23(1/2), pp. 81–89.
- Quinn, P. J. (2011) Veterinary microbiology and microbial disease. 2. udgave. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Wennerberg, S. E. (2018): Personlig meddelelse. DVM, Embedsdyrlæge, Veterinær- og Fødevaremyndigheden i Grønland (VFMG). Telefon: +(299) 943042. email: sawe@nanoq.gl

GrønlandsBANKEN

– Hele Grønlands BANK

 GrønlandsBANKEN
Tlf. 70 1234
www.banken.gl

POLAR SEAFOOD AIS

Greenland Office:	Denmark Office:
P.O. Box 1616 DK-3900 Nuuk	2, Baldrianvej DK-9310 Vodskov
Phone: +299 32 44 11 Fax: +299 32 44 60 E-mail: polartl@greenet.gl	Phone: +45 98 29 44 22 Fax: +45 98 29 41 81 E-mail: polar@polarseafood.dk

KØBES
MALERIER – BILLEDER M.M.
MED RELATION TIL GRØNLAND.
KONTAKT
KUNSTHANDLER
Roar Christiansen
Box 348, 3900 Nuuk
Telefon +299321393
www.galleri.gl
email: roarc.gl@gmail.com

BJØRNE BROCHEN

Støt børn i Grønland med Bjørnebrochen.

Når du køber en bjørnebroche, går overskuddet på 1.200 kr. pr. broche direkte til Gentofte UNICEF By 2018 og dermed til UNICEFs arbejde for børn og unges rettigheder i Grønland.

Bjørnebrochen er designet af den grønlandske kunstner Buuti Pedersen og fremstillet af guldsmed Nicolai Appel. Sølvbrochen er smykket med en grønlandsk rubin fra Nuuk-området i Vestgrønland, fattet i grønlandsk guld. Gullet kommer fra temamonter lavet af guld fra guldminen Nalunaq i Sydgrønland, som lukkede i 2013.

Bestil bjørnebrochen hos Nicolai Appel
Email: nicolaiappel@hotmail.com
Telefon: +45 2616 3145 / Hjemmeside: www.nicolaiappel.dk

Pris: 2.500.

Læs mere om Bjørnebrochen her:
www.unicef.dk/bjoernebrochen

Nyeste publikation fra DET GRØNLANDSKE SELSKAB

Inge Høst Seiding (red.): Henriette Egedes dagbog 1832–1833

Henriette Egedes dagbog er en sjældenhed! – Skrevet af en dansk kvinde i Grønland i 1830-erne; en kvinde med en usædvanlig iagttagelsesevne – og som var god til at skrive. Bogen giver et autentisk førstehåndsindtryk af kolonitidens Grønland: kvinder og mænd, grønlændere og danskere, børn, fangere, embedsmænd, sygdom, klima, ægteskab, hjemve ...

Bogens redaktør, Inge Høst Seiding, har forsynet bogen med en introduktion og et noteapparat, som giver læseren en god baggrund og forståelse af datidens særlige vilkår.

Inge H. Seiding: Henriette Egedes Dagbog 1832-33.

96 sider; illustreret

200 kr. / medlemspris 175 kr.

Bestil bogen hos Det Grønlandske Selskab:

www.dgls.dk / 6160 5331 / mail: dgls@dgls.dk

eller via Saxo.com

DET GRØNLANDSKE SELSKAB